

Tradíció és innováció a tehetséggondozásban

A Bod Péter Könyvtárhasználati verseny szóbeli fordulói (2005–2007)

A magyar oktatásügy egyik igen fontos feladata a tehetséggondozás, amelynek egyik formáját a szaktárgyi versenyek jelentik. A versenyek között vannak több évtizedes és néhány éves múlt-ra visszatekintők. A Bod Péter névvel fémjelzett könyvtárhasználati verseny a fiatalabbak közé tartozik. A nyíregyházi Kölcsey Gimnázium könyvtárostánára, *Zsoldos Jánosné* és a Bod Péter Társaság alapító elnöke, *Ugrin Gáborné* kezdeményezésére újtára indított verseny immár több mint tizenöt éve szolgálja a könyvtárhasználati ismeretek oktatásának fejlesztését.

A verseny napjainkban több fordulós, írásbeli és szóbeli megmérettetést jelent az információ-szerzés technikájának magas szintű ismeretéről számot adni kívánóknak. Mindkét alkalommal törekedniük kell a verseny szervezőinek a legkorszerűbb ismeretek számonkérésére. Az írásbeli és a szóbeli feladatok is olyan kulcskompetenciákat, készségeket és képességeket igényelnek, amelyeket a Nemzeti alaptanterv preambulumban olvashatunk.

A szóbeli fővárosi és országos döntőben a korosztálynak megfelelő (7–8. évfolyam, 9–10. évfolyam) tudást egy komplex folyamat során igyekszünk mérni. A diákok számára nem idegen a *projekt módszer könyvtári alkalmazása*, hiszen ez az egyik leggyakoribb alkalmazása a könyvtári ismeretszerzésnek a tanulás folyamatában.

A könyvtárhasználati ismeretek oktatása során a tanulók megismerkednek azokkal az eszközökkel, algoritmusokkal, amelyeket a szellemi munka technikájának alkalmazásakor később használni fognak. Ezért a verseny szóbeli fordulójában olyan feladat vár a diákokra, amelynek során a kapott témától a feladatmegoldás „kivitelezéséig” jutnak el.

A komplex, valamennyi részismeretet feltételező feladatmegoldás folyamatát a könyvtárostánárokból álló zsűri kíséri, s lépésről lépésre értékeli. Nézzünk erre néhány példát az elmúlt évekből!

Az első esztendőben (2004–2005) – az eredeti koncepciót megtartva – olyan feladatokat igyekeztünk készíteni *Melykóné Tócsér Judit* könyvtárostánár kollégámmal, amelyek témájukban összefüggtek. Ez évben, a budapesti *Városmajori Gimnázium könyvtárában* a zsűri tagjai még forgószínpadszerűen fogadták a versenyzőket, s a számonkérés módja a hagyományos „kérdés-felel-beszámol” technikán alapult. A diákok megérezhették, hogy az információszerzés komplex könyvtárismeretet, tudást igényel, de a részlemek nem álltak össze egy új objektummá, mondhatnánk nem „tárgyasultak”.

A 2006. évben a fővárosi szóbeli forduló *Máriaremete Ökumenikus Általános Iskolájában* volt. *Eigner Judit* könyvtárostánár fogadta a versenyzőket, s mutatta be az állományt.

A verseny tartalmazta mindazokat az elemeket, amelyekkel a korábbi években és a kiírásban is találkozhattunk: referenskérdés, katalógushasználat, könyvismertetés, folyóirat-ismertetés, internethasználat (II. kategória, 9–10. évfolyam), bibliográfiakészítés (II. kategória).

A verseny során a hagyományos feladatok megoldását a pályázati kiírásnak megfelelően egészítette a projekt módszer, a projektszemlélet.

Itt hadd tegyek egy kis kitérőt!

Sokszor éri a vád a versenyszervezőket, hogy a témamegjelölés nehéz vagy ismeretlen egy-egy korosztály számára. Ám ha arra gondolunk, hogy a könyvtár ajtaját leginkább azért nyitja ki a felhasználó, hogy egy ismeretlen témáról valamit megtudjon, ezt az ellenvetést elhibázottnak érezhetjük.

A máriaremetei fővárosi szóbeli témája természetesen az országos kiírásnak megfelelően 1956 lett. Bizony ez alkalommal is hallható volt: 1956 művelődéstörténete igen nehéz, nehezen feldolgozható, kevés hozzá az irodalom. A versenyző diákok azonban munkájuk során azt bizonyították be, hogy ez nincs így. Igaz, a helyszínt adó

általános iskolai könyvtárba többen hoztak könyvet a zsűritagok közül: *Beélyi Gábor* (akivel közösen állítottuk össze a feladatokat), *Fassang Márta* (Baár–Madas Református Gimnázium, *Rónyai Tünde* (Árpád Gimnázium). Tettük ezt inkább azért, hogy a versenyzők számára egyenlő eséllyel legyen minél több dokumentum. Szomorú tapasztalat, hogy itt is volt olyan diák, aki csak a verseny alapidokumentumát, a Kossuth kiadó KÓDEX sorozatának hatodik kötetét használta. Ez is erősítette azt a törekvést, hogy a „kötelezően” megadott forrástól eltekintsünk, s a verseny sok forráson alapuló tudást mérhessen.

A diákok a verseny kezdetén egy eligazító levelet kaptak kézhez. A levéllel egy időben természetesen szóbeli tájékoztatásban is részesültek. Itt beszéltük meg pl. mit is értünk képeslap alatt, milyen legyen ez a képeslap, amelynek elkészítéséhez fénymásoló, a II. kategóriának nyomtató, olló, ragasztó, színes filc, karton állt rendelkezésre (ők poszttert készítették).

Az instrukciós levélben részletesen tájékoztattuk a diákokat a jegyzetelés technikájáról, amit a versenykiírás nem tartalmazhatott, s ezért fontosnak tartottuk pontos leírását. Itt még olyan apróságokra is fölhívtuk a diákok figyelmét, hogy a kiválasztott képeket, jegyzetelésre váró oldalakat ne a könyv rongálásával, hanem az e célra kapott ragasztós, könnyen eltávolítható papírsíkokkal jelöljék.

A versenyzők a szóbeli tájékoztatás után húztak a témák közül. Egy kérdést két-két diák dolgozott föl párhuzamosan, így a zsűri az eltérő megoldási lehetőségekkel objektívabb képet kaphatott a versenyzők felkészültségéről.

A feladatra két és fél órát kaptak. Célunk az volt, hogy megtapasztalja valamennyi résztvevő a szellemi munka technikájának, a könyvtárhasználati ismeretek komplex alkalmazásának értelmét: *a könyvtári ismeretszerzés folyamata nem egy-egy lépés teljesítése, annak minden esetben van végcélja, végeredménye: hol egy gondolat, fogalom pontos tudása, hol egy kiselőadás, egy házi dolgozat elkészítése, vagy lehet az akár egy kiállítás előkészítése is...*

A munka során, az egyes fázisok végén mindegyik versenyzőt értékelte egy zsűritag is. Így valamennyi, a versenykiírásban szereplő tudáselem értékelésre került.

Az elkészült képeslapok, jegyzetek és a felhasznált dokumentumok „társaságában” a diákok

beszámoltak munkájukról a zsűrinek. Összegezték, mit tudtak meg a kor sportéletéről, oktatásügyéről, divatjáról, közlekedéséről, tudománytörténeti eseményeiről stb. Az összegzés során bemutatották a számukra legfontosabbnak ítélt dokumentumokat is.

A zsűri mindezek után értékelte a komplex feladatmegoldást. A képeslapok zöme igyekezett minél színesebben bemutatni az adott témát. Az oktatásügyről készült képeslapok egyike valamennyi korabeli oktatási intézménytípust számba vette képek segítségével. Volt, aki teljes divattörténetet adott európai kitekintéssel.

A 2006. évi verseny tanulságai közé tartozik az is, hogy a fővárosi döntőbe hatvan százalékban olyan diákok kerültek, akik már több éve versenyeznek sikerrel. S bár felkészítő tanáraik aggódtak, a szóbeli fordulót is ők teljesítették legjobban. *Bizonyság ez arra, hogy az újszerű számonkérési mód nem nehéz azoknak, akik valóban megtanulják a könyvtárhasználati ismeretek komplex alkalmazását az információszerzés folyamatában.*

Az országos szóbeli döntő keretében Székesfehérvárott jártunk, ahol a diákok ismét komplex módon adtak számot tudásukról. Egy kiselőadás és egy házi dolgozat vázlatát vártuk a résztvevőktől.

2007. április 23-án, a könyv napján Pest megye és Szentendre városa várta az ország legjobbjait. A szentendrei *Móricz Zsigmond Gimnázium* igazgató asszonya, *Bihari Enikő* és helyettese, *Soósné Anikó* segítségével e napra megújult a nagy múltú könyvtár. *Almás Gertrud* könyvtárostanár irányításával a legmagasabb szakmai igényeknek is megfelelő könyvtár várta a diákokat.

A gazdag könyvtári állomány alapvető szempont a verseny lebonyolításához, a kiváló könyvtárostanár elődök munkáját folytató kolléganő ezt a legfontosabb tényezőt maradéktalanul biztosította a szépen feltárt állománnyal.

A feladat középpontjában *Batthyány Lajos* kora állt. A versenyzők projekt munkájának eredményeképpen a kor művészeti, kultúrtörténeti ismereteit összefoglaló monográfiák könyvborítói készültek el. A II. kategória diákjai ezt még az előszóval is kiegészítették. Mindezt ismét instrukciós levél segítségével készítették el a versenyzők. A munkafolyamatot kísérő zsűritagok két diák munkáját értékelték lépésről lépésre. A zsűritagok között többen már az előző években is részt vettek e munkában, de fontosnak

tartottuk, hogy legyenek új könyvtárostanárok is közöttük. Munkájukat, az értékelés szempontjait pontosan jeleztük a kísérő levélben.

Ismét nem kifejezetten tárgyi tudást vártunk elsősorban, hanem tájékozódási készséget a kézi-könyvtárban és a szakirodalomban. Bizony még mindig előfordult görcsös ragaszkodás egy-egy dokumentumhoz. A versenyfeladat egy könyv

borítójának, tartalomjegyzékének és előszavának elkészítése volt. Szép művek születtek.

A szóbeli forduló megújítását immár ötödik éve indítottam újtárra. Köszönöm minden velem együtt gondolkodó könyvtárostanárral kollégának a hasznos ötleteket, a biztatást. Különösképpen Melykóné Tóssér Juditnak, és a szóbeli zsűri tagjainak!

Hock Zsuzsanna

A Könyvtárostánárok Egyesülete (KTE) hírei

A KTE idén is március 15-éig várja a tagsági kérelmeket és a régi tagok tagdíjbefizetéseit a folyamatos tagság érdekében. A beküldendő tagnyilvántartó lapok letölthetők blogunkról, a http://konyvtarostanar.klog.hu/wp-content/tagnyilvantanamo_lap.pdf címen. A tagság feltételei az idén sem változtak, befizetési csekkeket a februári KTE-körlevélben postázunk mindenkinek. Kérjük, hogy lakcímük és más adataik változásait is jelentsek be, mert csak így tudjuk elérni tagjainkat. A tagdíjbefizetés átutalással is lehetséges: OTP 11708001-20341237

A tagdíj 5000 Ft, nyugdíjasoknak, GYES-en lévőknek, nappali tagozatos hallgatóknak és határon túli kollégáknak 2000 Ft. Minden befizetésnél pontosan adják meg nevüket és lakcímüket az azonosíthatóság érdekében! A KTE-tagok egyúttal MKE-tagságot is kapnak a



jelenleg is érvényben lévő együttműködési szerződésünknek megfelelően. A CSMKE-vel kötött szerződésünk is érvényes.

Egyesületünk első idei programja a *KTE tavaszi szakmai napja* lesz 2008. április 5-én, szombaton. Helyszín az OPKM Könyves Kálmán körüti díszterme. Téma az olvasás – a rendezvény címe: *Olvasz te is! Együttműködés az olvasáskultúráért*. Célunk az együttműködő partnerszervezetek hatékonyabb párbeszéde és összehangoltabb tevékenysége a gyermekek és az ifjúsági korosztály könyvtári ellátásának javítása érdekében. Együttműködő partnereink: HUNRA, IBBY, MKE Gyermekkönyvtáros Szekciója, OPKM.

További 2008. évi programjainkról folyamatosan tájékoztatunk a blogunkon (<http://konyvtarostanar.klog.hu>), valamint az egyesület honlapján (<http://www.ktep.hu>).

Kitüntetések a magyar kultúra napja alkalmából

Január 22-én – a magyar kultúra napja alkalmából – Hiller István oktatási és kulturális miniszter és Schneider Márta kulturális szakállamtitkár Bibliotéka Emlékérem-díjat adományozott azoknak a könyvtárosoknak, akik irányító, elméleti vagy gyakorlati munkájukkal jelentős mértékben hozzájárultak a magyar könyvtári kultúra fejlődéséhez:

Csirmazné Cservenyák Ilonának, a mezőkövesdi Városi Könyvtár igazgatójának,

Dékány Zoltánnának, a lakiteleki Községi Könyvtár vezetőjének,

Hölgyesi Györgyinek, a Könyvtári Intézet osztályvezetőjének,

Kovács Évának, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Dél-pesti Régió igazgatójának,

Dr. Körmendy Kingának, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár tudományos munkatársának,

Moldován Istvánnak, az Országos Széchényi Könyvtár osztályvezetőjének,

Radnai Margitnak, az Országos Idegennyelvű Könyvtár munkatársának, korábbi főigazgató-helyettesének,

*Szabó Jánosné Taczman Mária*nak, a jászberényi Városi Könyvtár és Információs Központ igazgatójának,

Venyigéné Makrányi Margitnak, a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár igazgatójának,

Dr. Vraukóné Lukács Ilonának, a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár könyvtárosának.

A kitüntetett kollégáknak gratulálunk, és további sikereket kívánunk!